

Az óraadó tanítónőről.

Írta: ALTAI MARGIT.

A tanítónői pálya nehézsége már a képzőbe lépésnél kezdődik; itt minden esztendő szeptemberében ugyanazok a jelenetek ismétlődnek. Néhány szerencsés leányka mellett, akinek sikerül bejutnia az intézet kötelékébe, egész sereg boldogtalant látunk, akiket kizártak e »földi paradicsomból« s akik most kénytelenek vagy más pályára lépni, vagy otthon végezni el a preparandia anyagát s abból magánvizsgálatot tenni. S ha ennek a négy esztendőnek nehéz munkája elmúlt, akkor kezdődik csak meg a tanítónők kálváriája; misem bizonyítja ezt jobban, mint az a sok sikertelen — néha évekig tartó — kísérlet, hogy a főváros iskoláinál alkalmazást kapjanak. Felhajszolása a jobb s még jobb protektoroknak, kilincselés a városatyáknál és hosszú órákig tartó előszobázás a tanácsnoki helyiségekben, míg végre sikerül bejutni egy napközi otthonba, helyettesi vagy óradíjas állásba.

De mi ez a sok kellemetlenség ahhoz a rengeteg sok igaztalansághoz, megaláztatáshoz képest, melyben az óraadó tanítónőt részesíti a társadalom! Nincs közöttük egyetlen egy sem, aki ne tudna felsorolni olyan eseteket, amelyekben súlyos sérelmek érték. Jellemző már maga az a kíméletlenség, mellyel a szülők a tanítási óra idejét meghatározzák. Ilyenkor minden szempont inkább vesznek tekintetbe, mint az óraadó tanítónő érdekét. Ha már a tánc, a tennisz, a svédturna, jég, séta stb. stb. ideje meg van határozva, akkor állapítják meg a tanítási órák idejét, nem törődve azzal sem, hogy az alkalmatlan időben adott tanítási óra — a legkitűnőbb tanítónő buzgólkodása mellett is — eredménytelen. A növendék a svédturnából siet haza a leckeórára — utána táncba készül. Testi fáradságán kívül szellemét is leköti a várakozás, amellyel a következő táncóra mulatsága elé néz. Az óraadó tanítónő tanítványa, ha jól tanul, a szülők véleménye szerint »genie;« ha a tanítás eredménye nem kielégítő, akkor a tanítónő rossz pedagógus.

Baj az, hogy az óraadók a legritkább esetben részesülnek abban a tiszteletben, mely őket tudásuknál fogva megilletné. A szülők még máig sem képesek megérteni, hogy a tanítótság végzi a társadalom legfontosabb munkáját, midőn a jövő nemzedéket az életre szükséges tudással látja el; csak a kenyérkeresetre szorulókat látja bennük, a sovány honoráriumért dolgozókat.

Az óraadó tanítónőket gépezetnek tekintik, még pedig olyannak, melynek nem szabad, hogy bármi is ártson; se hóvihar, se közlekedési zavar, se más körülmény. Tőlük megkivánják a percnyi, pontosságot; ha az óra elüti az időt mikor a tanítónőnek jönnie kellene, az anya órakarkötőjére szegzi szemét s lesi a percmutatató járását.

»Kisasszony« így fogadja a belépőt »most három óra öt perc van s tudtommal szeptemberben pont háromra beszéltük meg az órát. Gyermezem ideje perc-

nyi pontossággal van beosztva. Ön ez által a késés által az egész délután rendjét megzavarta.«

Ugyanez az anya azonban nem átalja óra után, az előszobában elfogni a tanítónőt s ezer apró haszontalan kéréssel, kérdéssel zaklatni, félórát is elrabolva annak csakugyan értékes idejéből.

A szülők tapintatlansága nem merül ki ebben. Vannak, akik a honoráriumot gyermekük kezébe számolva adatják át, és sokszor ilyen, vagy hasonló üzeneteket küldenek:

»A mama üzeni, hogy tessen velem több németet olvasni. A mama nincs megelégedve a haladással s úgy találja, hogy ön nem eleget foglalkozik ezzel a tárggyal.

Ezek csak az erkölcsi sérelmek, de se szeri se száma az anyagiaknak, amelyek az óraadó tanítókat érik.

Már maga az a tény, hogy a legtöbb magánóra októberben, novemberben kezdődik és májusban, júniusban ér véget, nagyon, csökkenti az óraadó tanítók jövedelmét, ők leckéik számára fentartják már az iskolaév kezdetétől fogva idejüket — s így helyén való lenne, ha fizetésüket megkapnák azokra a hónapokra is, mikor önhibájukon kívül nem tanítanak. Ugyanez az eset áll fenn akkor is, ha a növendék évközben megbetegszik, elutazik stb. Az óraadó tanítónőnek sohasem volna szabad beleegyeznie abba, hogy tanítását óraszámra honorálják; már azért sem, mert a szülők az ilyen órákat a leglelkismeretlenebbül mondják le, s ezáltal bizonytalanná teszik a tanítónő existenciáját. Egy látogatás, séta, kirándulás elég ok a lemondásra, sőt gyakran megesik, hogy a tanítónőt nem is értesítik erről előzőleg; csak az előszobában, a szobaleány közli velük a hírt:

»A kisasszonyka kirándult. Ma nem vesz órát.«

Minden kenyérkereső egyén számít jövedelmére és a szerint osztja be háztartását. Az óraadó tanítónőnél gyakori eset, hogy növendékeik szülői hónapokig maradnak adósak a honoráriummal s ezáltal megbillentik háztartása egyensúlyát, annyira, hogy hitelt kénytelen igénybe venni a hiányzó összeg pótlására. Tulajdonképpen helyén volna, hogy az óraadó tanítókat előre fizessék; nemcsak azért, mert idejüket előre, hosszabb időtartamra foglalták le, hanem mert a szülőknek így kellene biztosítaniok gyermekeik számára a jó munkaerőt. Azonkívül ha hosszabb ideig vannak egy alkalmazásban, arányos fizetésemelésben kellene részesedniök, csakúgy mint az állam, vagy a város alkalmazottainak. Attól a tanítónőtől, aki mint kezdő — szerény díjazás mellett vállalta el a kis elemista tanítását, — nem lehet kívánni, sőt elfogadni sem szabad, hogy ugyanazért a honoráriumért tanítson még öt év múlva is. A szülőnek kötelessége — be sem várva a tanítónő kérelmét — neki a fizetésemelést felajánlani. Ugyanezt diktálja a belátás, ha távolabbi városrészbe költözik.

Egy anya október végén, a legbájosabb mosolylyal tudatta gyermeke tanítónőjével:

»A jövő órát már új otthonunkban kapja Lucy. A kis villa teljesen készen áll s holnap felköltözünk

fészkünkbe. Meglátja kisasszony, milyen paradicsom a Rózsadomb!«

Azóta több mint hét hónap múlt el. A tanítónő, aki a leckét a Lipótváros közepén fogadta el — hetenként négyszer kénytelen esőben, szélben, hidegben, gyilkos hőségben felbandukolni a Rózsadombra, s a bájos hölgynek eszébe sem jut, hogy őt anyagilag kárpótolja azért a sok időért, melyet a hosszú út igényel.

Kevés a hely e lap hasábjain mindama sérelmek elpanaszolására, melyek az óraadó tanítókat érik pályájukon. S félő, hogy e bajok mindaddig nem is nyerhetnek orvoslást, míg erélyes szervezkedéssel önmaguk nem javítanak helyzetükön.